

સત્સંગ બાંધવાટિકા

સંપાદક : શાસ્ત્રી હરિકેશવદાસજી (ગાંધીનગર)

સેવા કરો, સુખી બનો

- શાસ્ત્રી હરિપ્રિયદાસ (ગાંધીનગર)

અહો ! આશ્ચર્ય ! અજબ ગજબની વાત ! આવું તો સાંભળ્યું પણ નથી તો જોયું તો ક્યાંથી હોય. એક બળદના આત્માને પ્રભુ સ્વયં ધામમાં તેડી જાય, “નોતી દીઠી નોતી સાંભળી, પ્રગટાવી એવી પુનિત, પુરૂષોત્તમ પ્રગટી રે.” વાત સત્ય છે. જરા શાંતિથી વાંચો.

નર્મદાના કિનારાનો વિસ્તાર જેને કાનમ દેશ કહેવાય છે. એ કાનમ દેશમાં ઈટોલા ગામ. ઈટોલાના જીજીભાઈ પાટીદાર, સત્સંગી બહુ સારા. કોઈ માણસે એમને સમાચાર આપ્યા કે તમારા સાધુઓ તવરાના મેળામાં ગયા હતા. અને નર્મદામાં ભારે પુર આવવાથી મુશ્કેલીમાં મુકાઈ ગયા છે. હરિગુણ ગાય છે. બે દિવસના ભૂખ્યાં તરસ્યાં છે. માણસો હતા એ જતા રહ્યા છે અને સંતો રહી ગયા છે.

મુક્તાનંદ સ્વામી જેવા સંતોની તકલીફની વાત સાંભળીને જીજીભાઈનો જીવ ઝાલ્યો ન રહ્યો. જીજીભાઈને એમ થયું, આ તો કેમ ચાલે ? અમારા ઘરમાં અનાજની કોઠીઓ ભરી છે. અને અમારા સાધુ ભૂખ્યાં રહે એ કેમ ચાલે ! અને ખીચડીનો કોથળો તૈયાર કર્યો. તપેલું તૈયાર કર્યું અને એકકો જોડ્યો. એકકો એટલે એક બળદ જોડાય એવું નાનું ગાડું. જીજીભાઈ બળદને દોડાવતા દોડાવતા નર્મદા કિનારે પહોંચ્યા. ત્યાં તરાપો ભાડે કરી અને એ તપેલું, ખીચડી બધું મુકી નર્મદાને સામે કાંઠે ગયા.

ત્યાં સંતો પાસે જઈ પગે લાગ્યા. બે દિવસના ચોખ્ખાચટ ઉપવાસ થયેલા હતા. કશું નોતું મળ્યું. ત્યાં

જઈને બધી તૈયારી કરી. તપેલું ચડાવ્યું. અડધા કલાકમાં તો ખીચડી તૈયાર થઈ ગઈ. ઠાકોરજીને ધરી પછી સ્વામિનારાયણ.... સ્વામિનારાયણ..... સ્મરણ કરતાં સંતોએ ખીચડી આરોગી. સંતો બહુ રાજી થયા. જીજીભાઈ તમે બહુ સારી સેવા કરી. સંતો પાણી ઉતર્યા પછી પાછા વળ્યા.

જીજીભાઈને માટે આ પ્રસંગ જીવનમાં ખૂબજ મહત્વનો બની ગયો. વાત એમ હતી કે જીજીભાઈ તો સત્સંગી હતા, સેવા કરતા પરંતુ એમના ઘર આંગણે બાંધેલું એક પ્રાણી એટલે કે બળદ એના માટે આ ઘટના કોઈ અજબ ગજબ કામ કરી ગઈ. જીજીભાઈને જ્યારે ૭૦ વર્ષ થયાં, સ્વામિનારાયણ ભગવાન એમનું આયુષ્ય પુરૂ થયું એટલે ધામમાં લઈ જવા પધાર્યા. જીજીભાઈની બાજુમાં એક હરિભક્ત રહેતા હતા એમને દર્શન દીધાં. મહારાજ ! અત્યારે રાત્રિના સમયે ! હા. જીજીભાઈનું આયુષ્ય પુરૂ થયું છે. એટલે એમને અક્ષરધામમાં લઈ જવા આવ્યા છીએ. મહારાજ ! દયા કરો. જીજીભાઈ તો એટલી બધી સત્સંગની વાતો કરે છે, તમારા ચરિત્રની વાતો કરે છે, નિશ્ચયની વાતો કરે છે તો એમને અહીં રાખો. હમણાં ન લઈ જશો. મહારાજ એમની અહીં બહુ જરૂર છે. અત્યારે જો જીજીભાઈને ધામમાં તેડી જશો તો અત્યારે આ ગામમાં સત્સંગનું બળ, પ્રેરણા આપનાર કોઈ નહી રહે. મહારાજ કહે, એવું છે ? તો સારૂ તમારી ઈચ્છા છે તો જીજીભાઈને રહેવા દઈએ છીએ. અને એના આંગણે બાંધેલો બળદ છે એના આત્માને ધામમાં લઈ જઈશું. અને મહારાજ જીજીભાઈના બળદના આત્માને ધામમાં તેડી ગયા.

આ હરિભક્ત એ વખતે જ રાત્રે બે-અઢી વાગ્યા હશે એટલે કે ત્રીજો પ્રહર ચાલતો હતો. અને જીજીભાઈના ઘરનું બારણું ખખડાવ્યું. જીજીભાઈ જય સ્વામિનારાયણ.... જીજીભાઈ જાગ્યા, બારણું ખોલ્યું. કેમ અત્યારે ખખડાવ્યું ? કંઈ તકલીફ પડી ? ના, એકવાર તમે પાછળ વાડામાં ચાલો. પછી વાત કરૂં. બંને ભક્તો પાછળ વાડામાં ગયા અને જોયું તો બળદ મરેલો પડ્યો હતો. આ હરિભક્ત ભાઈએ જીજીભાઈને બધી વાત કરી

શ્રી સ્વામિનારાયણ

કે તમારા આ બળદનો આત્મા ભગવાનનાં ધામમાં ગયો. મહારાજ અત્યારે મને દર્શન દઈને કહી ગયા કે અમે આ બળદના આત્માને લઈ જઈશું કારણ કે એ સંતની સેવામાં કામ લાગ્યો હતો.

મિત્રો ! ભગવાનનો પ્રતાપ તો જુઓ ! ભૂખ્યા સંતોના માટે અનાજ લઈ જવામાં આ બળદે સેવા આપેલી. એ પ્રાણીના આત્માને પ્રભુ ધામમાં લઈ ગયા. સેવાનો કેટલો પ્રતાપ છે. કેવો મહિમા છે !!!

તપ કરવાથી વાસના ન જાય, તપ કરવાથી જીવ નિર્વાસનિક થતો નથી પણ સેવા કરવાથી નિર્વાસનિક થાય છે. જે વાત વચનામૃતમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાન ઉકા ખાયરના દ્રષ્ટાંતથી કહે છે. વળી શિક્ષાપત્રીમાં એ વાત ઉપર સ્વામિનારાયણ ભગવાને સિક્કો મારી દીધો. “સેવા મુક્તિશ્ચ ગમ્યતામ્” માટે સત્સંગમાં ક્યાંય પણ સેવાની તક મળે તો નિશ્ચય ભાવે સેવા કરવી. એવી રીતે દેવ, આચાર્ય, સંત અને સત્સંગની સેવા કરો અને સુખી બનો.

લોભની વાતો

- નારાયણ વી. જાની (ગાંધીનગર)

આજે તો રજાનો દિવસ છે. ને રજા એટલે મજા. બાળકો રજાના દિવસે રમતો રમે, વાર્તા વાંચે. થોડું ઘણું ભણવાનું પણ થાય. અને રજાનો દિવસ સારી રીતે પસાર થાય. મહેશ અને તેના મિત્રો મહેશના ઘરે વાર્તા વાંચતા હતા. તેમાં આવ્યું કે “અતિ લોભ એ પાપનું મૂળ છે.” તેથી મહેશને નવાઈ લાગી. તેણે દાદાજીને પૂછ્યું - દાદાજી ! આ શું કહેવાય ? મને સમજાવો. દાદાજી કહે, તમે મારી બાજુમાં બેસો. હું તમને સરસ વાત દ્વારા એ સમજાવું છું.

દક્ષિણ ભારતના કોઈ નગરમાં એક વેપારી રહેતો

હતો તે સુખી હતો પણ અતિ લોભી હતો. આખું જીવન પૈસા ભેગા કરવામાં પસાર કર્યું. છતાં પણ તેને સંતોષ નહોતો. પૈસા કમાવાની કોઈ પણ યુક્તિ તે જતી ન કરતો. એવામાં કોઈ મહાત્માજી તેમના ગામમાં આવ્યા. ઘણા બધા તેમના દર્શને જાય. પણ આ વેપારી તેમના દર્શને ન જાય. જો જાય તો કાંઈ દક્ષિણા મુકવી પડે ને ! એ તો કેમ સહન થાય ! તેની પત્નીએ ઘણો આગ્રહ કર્યો ત્યારે તે જવા તૈયાર થયો.

દર્શને જવાનો સમય એવો પસંદ કર્યો કે રાત્રે જ્યારે બધા ભક્તો વિખરાયા ત્યારે મહાત્માજી પાસે ગયો. પગે લાગ્યો. ગરીબ ન હોવા છતાં પણ જાણે ગરીબ હોય તેમ વિનંતી કરવા લાગ્યો. “મહાત્માજી ! સહુ તમારી સેવા કરે છે પણ હું ગરીબ હોવાથી કાંઈ ભેટ લાવી શક્યો નથી તેથી ધનના બદલે તનથી સેવા કરું” આમ કહી મહાત્માજીના પગ દબાવવા માંડ્યો. તેની સેવાથી રાજી થઈ મહાત્માજીએ તેની ગરીબાઈ દૂર કરવા એક ગોળી આપી. પછી કહ્યું. “આ ગોળીની મદદથી તું ધનવાન થઈ શકીશ. કાલે રાત્રે ઉત્તર દિશામાં અહીંથી થોડે દૂર એક કૂવો છે ત્યાં જઈ તું આ ગોળી ખાજે તો તું સહેલાઈથી કૂવામાં જઈ શકીશ. તે કૂવામાં ઘણું બધું દ્રવ્ય છે તું ધારે તેટલું લેજે. પણ સાવધાન ! સૂર્ય ઉગ્યા પહેલા તારે ઘેર પહોંચી જવું પડશે. જો નહીં પહોંચે તો બધું દ્રવ્ય નકામું થઈ જશે.”

આ લોભીનો તો હરખ માતો નહોતો. ફટાફટ ઘરે પહોંચીને તેણે તેની પત્નીને બધી વાત કરી. પત્ની પણ ખુશ થઈ. તેઓ બીજા દિવસની રાત્રીની પ્રતિક્ષા કરવા લાગ્યા. આજનો દિવસ તેમને ઘણો મોટો લાગવા માંડ્યો. એમ કરતા રાત પડી. આ વેપારી તેની પત્ની સાથે મહાત્માજીએ બતાવેલા રસ્તે આગળ વધ્યો. સાથે બે-ત્રણ કોથળા પણ લઈ લીધેલા. કૂવા પાસે પહોંચીને તેણે મહાત્માજીએ

શ્રી સ્વામિનારાયણ

આપેલી ગોળી મોમાં મુકી. ગોળી મોં માં મુકતા જ પ્રકાશ દેખાયો. આખો કૂવો વિવિધ ઝવેરાતોથી ભરેલો હતો. હિરા-માણેક, નંગ-મોતી, સોના-રૂપાના દાગીના. ઓ....હો.....હો..... આ વેપારી ને તેમની પત્ની તો આભા બની ગયા. તેઓ મુંઝાયા કે શું લેવું ને શું ન લેવું. છેવટે તેમણે તો પેલા કોથળામાં એક બાજુથી ઠાંસી ઠાંસીને બધું ભરવા માંડ્યું. સવાર પહેલાં તો ઘરે આવી જવાનું હતું. તેથી કોથળા ભરીને ઉપાડીને ઘર તરફ ચલવા માંડ્યા. ભારે વજનદાર કોથળા હોવાથી તેઓને થાક લાગવા માંડ્યો. અને ચાલવાની હિંમત પણ ન રહી. તેથી વેપારીની પત્ની કહે - “આપણે કોથળામાંથી થોડું કાઢી નાંખીએ જેથી વજન હળવું થાય, તો ઝડપથી ઘરે પહોંચી જવાય.” પણ આ લોભીયાએ તેની પત્નીની સલાહ ન માની. ઘસડાતાં ઘસડાતાં ઠોકર ખાતા ખાતા ચાલ્યા તે પડી જાય વળી ઉભા થાય ને તેમના હાથ પગ પણ છોલાવા લાગ્યા. પણ લોભના કારણે વજન ઓછું ન કર્યું. છેવટે ઘરથી થોડા દૂર હતા ત્યાં સૂર્ય ઉદય થઈ ગયો.

મહાત્માજીના કહ્યા મુજબ તે સૂર્યોદય પહેલા ઘરે પહોંચી શક્યો નહી. અને તેના કોથળામાં ભરેલું સમગ્ર દ્રવ્ય ને ઝવેરાત પથ્થરોને કાંકરાના સ્વરૂપમાં પરિવર્તિત થઈ ગયું. આ જોઈ તેની પત્ની પણ તે લોભી વેપારી પર ગુસ્સે થઈ. બહુ લોભ કર્યો તેં કશું મળ્યું તો નહી પણ વધારાના નુકશાનમાં આ શરીર છોલાઈ ગયું. જો આવો લોભ ન કર્યો હોત તો થોડું ઓછું પણ ઝવેરાત મળ્યું હોત ને આપણે સુખી થઈ ગયા હોત. પણ હવે શું ! પછી તો આ લોભી વેપારીને ખૂબ પસ્તાવો થયો. લોભના કારણે ઘણું બધું ગુમાવવું પડ્યું તેથી ઘણો દુઃખી થયો.

આ વાત કરીને પછી દાદાજીએ કહ્યું કે જોયું બાળકો ! આ લોભીએ લોભના કારણે કેટલું બધું ગુમાવ્યું. લોભીને

સંપત્તિ હોવા છતાં તેના જીવનમાં શાંતિ હોતી નથી. ગમે તેટલું સુખ પ્રાપ્ત થાય છતાં વધુ મેળવવાની લ્હાયમાં તે સુખ ભોગવી શકતો નથી. અને આવા લોભીની ભેગી કરેલી સંપત્તિ કોઈના પણ ઉપયોગમાં કે પોતાના ઉપયોગમાં પણ ન આવી શકવાથી ધૂળ બરાબર ગણાય છે. તેથી કહ્યું છે કે - અતિ લોભ એ પાપનું મૂળ છે. હવે ખ્યાલ આવ્યો ને ? બાળકો દાદાજીની આ વાત સાંભળી રાજી રાજી થઈ ગયાં.

મિત્રો ! તમને પણ આ વાત વાંચીને મજા પડી હશે. અને શીખ પણ મળી હશે. બરાબરને ? આપણે સંતોષ સાથે આપણા ઈષ્ટદેવ સ્વામિનારાયણ ભગવાને આપણને જે પરિસ્થિતિમાં રાખ્યા હોય તેમાં સુખેથી જીવીએ અને ભગવાનનું ભજન કરીએ.

સાભાર સ્વીકાર

શ્રીનરનારાયણદેવ પીઠાધિપતિ પ.પૂ.ધ.ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજશ્રી કોશલેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી શાસ્ત્રી સ્વામીશ્રી હરિકેશવદાસજીની કલમે લખાયેલ શાસ્ત્રોના સંદર્ભ સાથે ભાવવાહી શૈલીમાં લખાયેલ ઈષ્ટદેવ

શ્રીહરિના વનવિચરણની કથા ના પુસ્તકનું સુંદર પ્રકાશન થયું છે.

-: પ્રાપ્તિ સ્થાન :-

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર કાલુપુર, અમદાવાદ,
સાહિત્ય કેન્દ્ર

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર સેક્ટર-૨૩ -
ગાંધીનગર.